

Grad at fremstygnde Afsløsningen af det hele Fæsteforhold.

De tidligere statsøkonomiske, politiske og sociale Grunde, som have bragt Lovgivningsmagten til at arbejde for Fæsteforholdets Ophør, ere dog endnu i fuldt Maal tilstede, ja forøgede ved Agerbrugets store Fremskridt og ved den ikke mindre stærke politiske Udvikling. Og paa samme Tid er den Billighedsfølelse hos Godseierne ligeoverfor de gamle Fæstefamilier, der maatte udfylde den skrevne Ret, om den fra alle Sider anerkjendte oprindelige Hensigt med Fæste-Lovgivningen skulde fyldestgøres, nemlig „at bevare de oprindelige Bønderjorder til Benyttelse paa den for Bondestandens Vel tjenligste Maade“ (A. S. Drsted, Haandbog V. S. 498), sandsynligvis i en høist betænkkelig Tilbagegang. Til Dplysning herom havde Udvalget ønsket en Udsigt over Indfæstningernes og de aarlige Fæsteafgitters Størrelse, sammenholdt med Selveiergaardenes Salgsværth i Tiden efter 1870 i Lighed med den, der findes for Tidsrummet 1850—69 i det i 1872 udkomne „Sammen drag af statistiske Dplysninger“ Nr. 4; men Ministeriet har svaret, at den her givne Udsigt var udearbejdet paa Grundlag af dengang specielt i dette Niemed forlangte Indberetninger, og at de ikke senere vare gjentagne, saa at det fornødne Materiale til Meddelelse af de begjærede Dplysninger ikke forelaa. Udvalget har altsaa forsaavidt været henvist alene til den tidligere Tid. Om denne er det da oplyst paa det foranævnte Sted, at, naar Maribo Amt undtages, var Indfæstningen i Gjennemsnit før 1850 123,40 Kr., i Tiden fra 1850—59 334,44 Kr. og fra 1860—69 654,42 Kr. for hver Td. Hartkorn, medens Pengeværdien af de aarlige Afgifter ligeledes i Gjennemsnit var før 1850: 29,62 Kr., fra 1850—59: 39,76 Kr. og fra 1860—69: 42,66 Kr. for hver Td. Hartkorn.

Tages til Sammenligning Salgspriser paa Selveiergaarde, var den i Gjennemsnit i Tiden fra 1845—49: 2 268 Kr. og fra 1865—69: 4 732 Kr. for hver Td. Hartkorn.

Medens de aarlige Fæsteafgifter saaledes

ikke vare stegne i samme Forhold som Priserne paa Selveiergaarde, hvad heller ikke burde ventes efter den uindstrænkede Raadighed, Fæsteren havde over Jorden, vare derimod Indfæstningerne stegne i et langt stærkere Forhold. Dette var saa meget uheldigere, som det derved blev vanskeligt for Folk, der ikke eiede en større Kapital, at blive Fæstere. Og der foreligger ingen Grund til at antage, at Forholdet er blevet bedre i den senere Tid. Tværtimod blev der i Folkethinget den 3die Februar d. A. (Tidendens Sp. 2029—2031), givet udførlige Dplysninger om et af de Godser, hvorfra aldeles Intet er afhændet til Eiendom, nemlig Ringsted Kloster, og som tyder paa, at Stigningen saavel af Indfæstning som af Landgilde stadig vøger i en saadan Grad, at Hensigten med det hele Fæsteforhold, saaledes som den fremgaar af en lang Række af Love, sættes tilside, og at det derfor vil være nødvendigt enten at gribe til nye indstrænkende Bestemmelser af Eierens Raadighed over Godset eller endelig, som det hedder i Folkethingets bekjendte, af S. E. Larjen affattede Betænkning i Samlingen 1851—52 (Tillæg B. Sp. 1005) „at stille de Interesserede imellem ved en retfærdig og billig Afsløsning af Fæsteforholdet. Der maa gives Fæstefamilierne Udgang til at erhverve Eiendomsretten over deres Gaarde paa saa lempelige Vilkaar, at de, under Forudsætning af fortjat Flid og Stræbsomhed, kunne holde sig ved samme og arbejde sig op til en velhavende og uafhængig Selveierstand“.

Det har vel hidtil ikke villet lykkes at faae en Lov gennemført i denne Retning, hvor ofte det end har været forsøgt, i hvilken Henseende man kan henvisse til den historiske Oversigt, der findes i Rigsdagstidenden 1868—69, Tillæg B. Sp. 777—95, men Grunden dertil har væsentlig været Haabet om at kunne faae Fæsteforholdet afløst ad Frivillighedens Veie. Man har tillige erkjendt, at naar dette ikke vilde lykkes, maatte der skrives ind med Statens Tvangsmidler, Noget, allerede Mindretallet i Landbokommis-